

Національний університет «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка»
Педагогічний Університет ім. Комісії Національної Освіти в Кракові
Інституту нейропсихотерапії (Відень, Австрія)
Трансільванський університет Брашова (Румунія)
Центр системно-орієнтованого консультування, лікування та психотерапії ZSB (Австрія)
Центр психічного здоров'я Тоом Паргі (Таллін, Естонія)
Коледж Санта-Фе (США)
Вільний університет Брюсселю (Бельгія)
Київський національний університет імені Тараса Шевченка
Національний технічний університет «Дніпровська політехніка»
Криворізький державний педагогічний університет
Регіональне представництво Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини
в Полтавській області
Головне управління Національної поліції в Полтавській області
ГУ ДСНС України у Полтавській області
Управління патрульної поліції в Полтавській області
Центр психічного здоров'я КП «Обласний заклад з надання психіатричної допомоги
Полтавської обласної ради»
Благодійна організація «Світло надії»
Гендерний центр Національного університету «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка»

ПРОЯВИ РЕЗИЛІЄНТНОСТІ НА РІЗНИХ РІВНЯХ СИСТЕМИ: СІМ'Я, ОСВІТА, СУСПІЛЬСТВО ПІД ЧАС ВІЙНИ

**Збірник наукових матеріалів
II Міжнародної науково-практичної конференції**

23-24 травня 2024 року

Полтава – 2024

ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ ПАМ'ЯТІ ДОШКІЛЬНИКІВ

Ткаченко Катерина

Національний університет «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка»

Науковий керівник: кандидат педагогічних наук, доцент **Іщенко В. І.**

Дошкільний вік є важливим етапом у розвитку дитини, коли інтенсивно формується її особистість та когнітивні процеси, особливо пам'ять. Розвиток пам'яті у дошкільнят відіграє ключову роль у їхньому загальному розвитку та навчанні. Завдяки пам'яті діти засвоюють нові знання, розвивають мовлення, формують соціальні навички та вирішують різні завдання. Проблема пам'яті залишається в центрі уваги як зарубіжних, так і вітчизняних психологів.

Сутність і закономірності пам'яті пояснюються з позицій асоціативної, гештальтпсихологічної, біхевіористичної, когнітивної та діяльнісної теорій пам'яті. Відмінності в поглядах на пам'ять визначаються неоднаковим розумінням її природи. Вітчизняні дослідники визначають пам'ять як процес запам'ятовування, зберігання, відтворення і забування різноманітного досвіду. Проблему розвитку пам'яті в дошкільному віці досліджували Л. Виготський, Н. Гнедова, З. Житнікова, П. Зінченко, З. Істоміна, Є. Кажерадзе, Т. Корман, О. Леонтєв, Г. Люблінська, А. Смирнов та інші психологи [1].

Пам'ять – основна система, що забезпечує функціонування мнемічних, сенсорних, інтелектуальних і моторних компонентів діяльності та їх взаємодію. Когнітивні та продуктивні функції пам'яті розглядаються як нерозривні, і наголошується на їхній важливій ролі у структурі повного операційного складу цілісної діяльності [2].

Спостерігаючи за дітьми, доцільно розвивати пам'ять дошкільнят в процесі діяльності, використовуючи спеціально підібрані ігри і систему вправ з дітьми. У системах, спрямованих на розвиток дитячої пам'яті, ігри та вправи розрізняються за складністю, рівнем розвитку наявної пам'яті і, отже, рівнем розвитку дитячої гри. Однак творчі самостійні ігри дошкільнят так не надходять. Це не так важливо. Можливість таких ігор для розвитку опосередкованої пам'яті у дошкільнят важлива, оскільки вони виникають спонтанно і вимагають включення уяви і підтримуються великим інтересом з боку дитини [3].

У системах, спрямованих на розвиток дитячої пам'яті, ігри та вправи розрізняються за складністю, рівнем розвитку наявної пам'яті і, отже, рівнем розвитку дитячої гри. Однак творчі самостійні ігри дошкільнят так не надходять. Це не так важливо. Можливість таких ігор для розвитку опосередкованої пам'яті у дошкільнят важлива, оскільки вони виникають спонтанно і вимагають включення уяви і підтримуються великим інтересом з боку дитини [2].

Особливості розвитку пам'яті у дошкільнят:

Образна пам'ять: у дошкільників домінує образна пам'ять. Вони краще запам'ятовують візуальні образи, яскраві картинки та ситуації. Це дозволяє їм легко засвоювати інформацію, пов'язану з образами, іграшками та малюнками.

Мимовільне запам'ятовування: на початкових етапах діти запам'ятовують інформацію мимоволі, без спеціальних зусиль. Це означає, що вони краще запам'ятовують те, що викликає у них емоції або інтерес. Наприклад, яскраві події або цікаві історії запам'ятовуються краще, ніж абстрактні дані.

Короткочасна пам'ять: у дошкільному віці розвинена короткочасна пам'ять, яка дозволяє дитині тримати в голові інформацію протягом короткого періоду часу. Це важливо для виконання поточних завдань та ігор.

Довготривала пам'ять: з віком та досвідом у дітей починає формуватися довготривала пам'ять, яка дозволяє зберігати інформацію на тривалий період. Це особливо важливо для навчання та запам'ятовування важливих подій та знань.

Мнемонічні прийоми: з часом дошкільники починають використовувати мнемонічні прийоми для кращого запам'ятовування, такі як повторення, римування, створення асоціацій. Це допомагає їм організувати інформацію та робить її більш доступною для відтворення.

Роль гри: гра є ключовим методом розвитку пам'яті. Під час гри діти запам'ятовують нові слова, правила, дії, що сприяє загальному розвитку пам'яті. Ігри, що включають запам'ятовування послідовностей, правил або завдань, є особливо ефективними [2].

Пам'ять дошкільника здебільшого мимовільна, тобто в більшості випадків він не ставить перед собою усвідомленої мети щось запам'ятати. Запам'ятовування і пригадування відбувається в процесі діяльності і залежить від її характеру. На думку психологів, джерелом пам'яті у дітей є інтерес.

Вона легко і надовго запам'ятовує те, що їй цікаво, і зачарована яскравістю, незвичністю і динамізмом, в яких вона активно діяла (гра, конструювання, переклад і т.д.). Слова відіграють у цьому важливу роль: називання предметів сприяє кращому запам'ятовуванню. Розвиток пам'яті також залежить від запам'ятовування словесного матеріалу, а також від характеру мовної діяльності, яка вимагає ігрової активності.

Продуктивність мимовільного запам'ятовування підвищується, якщо запропоноване дитині завдання передбачає активне орієнтування у матеріалі, виконання мислительних операцій (придумування слів, установлення конкретних зв'язків тощо) [3].

Отже, пам'ять – поняття багатозначне. З його не побутових, а наукових ознак – філософських, фізіологічних, психологічних – вчитель повинен виділити свій аспект їх розгляду – педагогічний, вирішальний у впливі на школяра при організації його складної учбової діяльності. У маленьких дітей ще немає настанови на запам'ятовування запропонованого матеріалу. Тільки після 5-ти років вони починають уважно розглядати матеріал, який необхідно запам'ятати, намагаються групувати слова, малюнки, застосовуючи різні прийоми для їх запам'ятовування і відтворення. Мимовільне запам'ятовування в дошкільному дитинстві зазвичай дуже точне, а зафіксована в пам'яті інформація зберігається довго. Не втрачає мимовільна пам'ять свого значення і в наступні роки.

Список використаних джерел:

1. Істоміна З. М. Пам'ять дошкільника : навч.-метод. посіб. Київ : Шкільний світ, 2018. С. 128.
2. Кудрявцева О. А. Розвиток пам'яті молодших дошкільників засобами технології Макато Шічіда, О. А. Кудрявцева, А. О. Папук. *Педагогічний альманах. Актуальні проблеми дошкільної освіти: теорія та практика*: матеріали III Всеукраїнської конференції здобувачів вищої освіти і молодих учених (03 листопада 2023 року). Вип. 3. Одеса : ТОВ «Лерадрук», 2023. С. 124–130.
3. Харченко А. С. Психологічні особливості пам'яті дошкільників. *Сучасні тенденції розвитку теорії і практики дошкільної освіти* : зб. наук. праць за матеріалами Всеукр. наук.-практ. конф., (19-20 травня 2010 р.) ; М-во освіти і науки України ; Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г. Короленка. Полтава, 2019. С. 180–184.

ШКІЛЬНА АДАПТАЦІЯ ДІТЕЙ З РОЗЛАДАМИ АУТИЧНОГО СПЕКТРА

Швець Софія

Національний університет «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка»

Науковий керівник: доктор філософії, доцент **Хоменко Є. Г.**

Шкільна адаптація дітей з розладами аутичного спектра (РАС) є надзвичайно актуальною темою в сучасному суспільстві. Аутизм зустрічається в країнах усього світу незалежно від расової приналежності, етичної групи і соціального середовища. Поширення в Україні процесу освітньої інклюзії дітей з особливими потребами є не тільки відображенням часу, але і являє собою забезпечення реалізації прав дітей на отримання доступної та якісної освіти. Інклюзивна практика реалізує доступ до отримання освіти в загальноосвітній навчальний заклад за місцем проживання та створення необхідних умов для успішного навчання для дітей з особливими освітніми потребами. Дає можливість створити необхідні умови для адаптації освіти для всіх без виключення дітей незалежно від їх індивідуальних особливостей, навчальних досягнень, рідної мови, культури, їх психічних і фізичних можливостей. Інклюзія дітей з аутизмом в загальноосвітню систему навчання може бути успішна і сприяти їхньому психологічному та емоційному розвитку.

Мета дослідження – аналіз проблеми психологічного супроводу адаптаційного етапу дітей з РАС та початку їхнього навчання в школі.

Виходячи з теоретичного аналізу психологічної літератури, нами визначено, що дитячий аутизм – це особливе порушення психічного розвитку. Найбільш яскравим його проявом є порушення розвитку соціальної взаємодії, комунікації з іншими людьми, що не може бути пояснено просто зниженням рівнем когнітивного розвитку дитини. Інша характерна особливість – стереотипність в поведінці, що виявляється у прагненні зберегти постійні звичні умови життя, опорі найменшим способам змінити що-небудь в навколишньому середовищі, у